

Hivatali gondolkodó

Az interjút készítette: Rontó Róbert

Csepli György a magyar szociálpszichológia kiemelkedő személyisége, aki tudósként széles közvélemény előtt jól ismert. Ám az sokakat meglepett, hogy vezető tisztséget vállalt a Medgyessy-kormányban, mint az Informatikai és Hírközlési Minisztérium politikai államtitkára.

Cash Flow: – Mennyire kötődik Ön a politikához?

– Gyerekkoromtól fogva erősen érdekelt, de az államszocialista rendszerben lehetetlennek tűnt számomra a nyílt politikai tevékenység. Tizenegy éves koromban otthon nagy pofont kaptam, mikor a kérdésre, hogy mi akarok lenni, ha nagy leszek, lelkesen válaszoltam, hogy párttitkár. A politikus és a párttitkár ugyanaz lehetett a fejemben. Mindenesetre a szó szoros értelmében vett politikai kötődésem a rendszerváltás idején alakult ki, mégpedig az SZDSZ irányában. Döntő lépés volt, amikor aláírtam a Demokratikus Chartát.

Cash Flow: – Miért az SZDSZ-t választotta? Ideológiai okokból, vagy inkább a baráti köre miatt?

– Világnézetemet tekintve szocialista is voltam, mert vonzott az egyenlőség, de liberális is, a szabadság fontossága miatt. Végülis a választás problémáját az döntötte el, hogy gyakorlatilag az összes barátom az SZDSZ-hez kötődött, az MSZP-ből nem ismertem közlelről senkit.

Cash Flow: – Milyen előzményei voltak annak, hogy Önt, a sikeres tudóst politikai államtitkárnak kérték fel?

– Az első szocialista-liberális kormány megalakulását követően Horn Gyula felkért, hogy legyek tanácsadó testülete tagja, de akkor éppen Ann Arborba mentem tanítani. Magyar Bálint első minisztersége idején tanácsadónak kért fel, és mellette részt vettem a Sulinet program kidolgozásában, 1996-tól pedig négy éven át a szabaddemokraták delegáltja voltam a Hungária TV Közalapítványban. Az SZDSZ választási kampányaiban mindig is dolgoztam szakértőként. Szerkesztője voltam a 2000-ben megjelent Korszakváltás Programja társadalompolitikai fejezetének. A szöveg megírásában is komoly munkám fekszik, különösen az információs társadalomról szóló részben. Ezért nem ért váratlanul, hogy az informatikai minisztérium egyik vezetőjeként gondoltak rám.

Cash Flow: – Megint arra utalnék, hogy Ön, a kiemelkedő karriert befutott tudós, egy egész embert kívánó politikai feladatot vállalt. Miért?

– A politikai államtitkár megnevezésben félrevezető a politikai jelző, mivel ennek a munkának semmi köze sincs a szoroson vett pártpolitikához. A politikai államtitkár szerepe viszonylag definiálatlan. Végigjártam az összes többi minisztériumot, és megnéztem, miként

dolgoznak a hasonló beosztású kollégák. Azt láttam, hogy mindegyik más-más módon birkózik meg a szerepmeghatározás problémájával. A miniszter helyettese vagyok, és nincs végrehajtható hatalmam. Előkészítek, elemzek, tervezek. Ilyen szempontból ugyanazt csinálom, mint annak előtte. A mostani pozíciónak vannak lényeges előnyei. Például lehetőséget ad, hogy a gyakorlatban kipróbáljak bizonyos dolgokat, amiket kitaláltam. Gondoljon bele, ha megírok egy tudományos publikációt, az megjelenik, és általában ennyi. Sőt, néha olyan hosszú az átfutás, hogy ha írtam valamit a Szociológiai Szemlébe, azt írhattam volna nyugodtan a Történelmi Szemlébe is. Most ha odanézek valahova, és látom, hogy ott nincs semmi, ám azt akarom, hogy legyen, akkor ott lehet! Az ELTE Kulturális Antropológiai Szakcsoport vezetőjeként gazdálkodhatok mondjuk kétszázkilencvenezer forintból egy évben. Mit lehet ennyivel kezdeni? Sokszor papírra se elég. Az IHM nem nagy minisztérium, mégis milliárdos nagyságrendben mozoghatok. Az is nagyon vonzott, hogy tagja lehetek a kormánynak, amelynek az ideje alatt belépünk az Európai Unióba. Ez valóban történelmi mérföldkő lesz. Alig egy napot gondolkodtam a felkérésen.

Cash Flow: – Mi valósult meg eddig az elképzeléseiből?

– Bár vannak kifejezett szívügyeim is, a munka nagy része a közös minisztériumi feladatokból adódik. Először is nagy munka volt az új minisztérium létrehozása, amit segített, hogy az előző kormány felállította az informatikai kormánybiztosságot. A legfőbb stratégiai célunk az információs társadalom fejlődésének gyorsítása, és ezen belül az esélyegyenlőség növelése. Azontúl, hogy folytattuk az előző kormány által elkezdett programokat a tanárok, védőnők számítógéphez és internet-hozzáféréshez juttatásával, sokat elértünk az önkormányzatok modern informatikai eszközökkel való ellátásában, és eredményesen működnek a kutatás-fejlesztési tevékenységet segítő, illetve a digitális tartalomfejlesztést ösztönző új pályázati rendszereink. Mindez persze csak prelúdium a továbbiakhoz.

Cash Flow: – És milyen tételekből áll a fűga?

– Először is öszre a parlament elé kell vinni az új távközlési törvényt, mert a régi nem érte el céljait a piacfejlesztésben, de nem is EU konform, és egyébként is sok mindenben elavulttá vált az új technológiák elterjedése miatt. Gyakorlati cél a jelenleg nagyon alacsony internetpenetráció emelése. A háztartásokban jelenleg 12 százalékos az internettel való ellátottság, ezt 2006-ig 24-26 százalékra kell emelni, lehetőleg szélessávú hálózattal. Ennek érdekében könnyíteni kell a hozzáférést. Ezt a célt szolgálják az új adókedvezmények, melyek a számítógép vásárlását és a hálózatépítő beruházásokat támogatják, ezenkívül az internethasználati díjak újabb huszonöt százalékos csökkentése. El kell érni, hogy a munkahelyeken 100 százalékos legyen az internettel való ellátottság, és hogy 2006-ig minden magyarországi településen legyen nyilvános internet-hozzáférés. Életünk különféle színterei nem maradhatnak ki a digitális forradalomból. Legalább ennyire fontos a tartalomszolgáltatás fejlesztése, mert az olcsóság önmagában nem sokat ér. Ha fontos tartalmakhoz férnek hozzá az emberek az interneten, akkor az fontos lesz számukra. Az internetes tartalomfejlesztést sokféle módon segítjük, de ebből kettőt mindenképpen kiemelnek. Gyors ütemben szélesítenünk kell az elektronikus kormányzást, hogy 2006-ra az EU által elvárt húsz közcélú

szolgáltatáshoz hozzáférhessenek az állampolgárok a neten keresztül. Létre akarjuk hozni a Nemzeti Digitális Adattárat, ami a nemzeti kulturális örökséget a digitális térbe emeli, és az ahhoz való hozzáférést megkönnyíti. Azt akarom, hogy az internet a társadalom egészénél pozitív értéktartományba kerüljön, ne az legyen a büszkeség forrása, ha valakinek nincs például e-mail címe. Szeretném, ha divattá válna az internetes kommunikáció és művelődés.

Cash Flow: – Mik a leginkább szívügyei államtitkárként?

– Az egyik a digitális generáció nevelődése. Az én nemzedékem tagjai már soha nem lesznek lélektanilag teljesen ép uniós és/vagy digitális polgárok, ám el kell érni, hogy a gyerekeink, unokáink azok lehessenek. Itt különösen fontos az esélyegyenlőség, különben a társadalom digitális burzsoáziára és digitális proletariátusra fog osztódni, átjárhatatlan szakadékkal a kettő között. A legeldugottabb falvakban lakó roma gyerekeknek is hozzá kell férniük az információs társadalom lehetőségeihez, a szükséges készségekhez. Az OM Sulinet programja ennek érdekében kapcsol most expressz fokozatra. Ebben az évben a hátrányos helyzetű települések óvodáit akarom ellátni speciálisan a kisgyerekek részére tervezett számítástechnikai eszközökkel és programokkal. Ezen Okos Kölyök-program keretén belül az IBM segítségével ingyen kaptuk az első hatvan eszközt, és az ezeket használó óvodákban már vizsgáljuk is a fejlődéslélektani hatásokat. Szeretném, hogy 2006-ban már az összes óvodában az Okos Kölyökkel játszva tanulhatnának a gyerekek. A másik szívügyem, a Jövő Háza felépítése. Ön még nem láthatja, de én már most látom, és remélem, három év múlva már mindenki látni fogja. Ez a ház hasonlítana a berlini vagy a New York-i Sony House-hoz. Minden szobája egy-egy ablak lenne a jövőre, a jövőbe jutás élményét adná a látogatóknak. Az előző kormány emlékműve a Terror Háza volt, szeretném, ha a mostanié a Jövő Háza lenne.

Cash Flow: – Vannak-e olyan képességek, amelyekre korábban nem, de most szüksége lett?

– Amikor elvállaltam ezt a feladatot, fogalmam se volt, hogy mennyire leszek képesek megfelelni a követelményeinek, ezért egy év próbaidőt adtam magamnak. Megtanultam, hogy elengedhetetlen a határozottság. Vagy igent, vagy nemet, de valamit mondani kell. Nagyon fontos a munkatársak jó megválasztása, nem tévedhetek abban, hogy kit mivel bízok meg. Meg kellett tanulnom, hogy alázatos legyek a körülmények kényszerítő hatalmával szemben, ez korábban nem volt jellemző rám. Megdöbbenett a véletlenek nagy szerepe, folyamatosan résen kell lenni, hogy üstökön ragadhassuk a szerencsét. A nyilvánosság előtt is jobban kontrollálnom kell a szavaimat, gesztusaimat. Ez itt csapatmunka, nem szabad szólózni.

Cash Flow: – Kellett-e fontos dolgokat feladnia tudósi tevékenységéből, magatartásából?

– Továbbra is keresem az igazságot, bár jóval több arcával találkozom, mint annak előtte. Tanítok, részt veszek az intézetünkben működő szociológiai kutatóműhely munkájában, ám a rendszeres tudományos kutatásra jelenleg nincs időm. Lesz még belőlem újra főfoglalkozású egyetemi tanár, de hogy ez mikor fog bekövetkezni, azt nem tudhatom.

Pályafutás:

1946-ban született Budapesten. 1965–69 között végzett az ELTE orosz-pszichológia szakán, főbb posztgraduális tanulmányait az 1969–70-es tanévben a Moszkvai Egyetemen, 1975 tavaszán a Columbia Egyetemen folytatta. 1970–71 között az MTV szerkesztője. 1971-től az ELTE szociológiai tanszékén, később Szociológiai Intézetében oktató, 1989–2001 között a szociálpszichológiai tanszék tanszékvezetője. 1992-től a szociológiai tudományok doktora. Kutatási területei: nemzeti érzés- és tudatvilágok, sztereotípiák, csoportviszonyok, információs társadalom.

Főbb művei: A szociálpszichológia vázlata (1972), Előítéletek és csoportközi viszonyok (1980), Nemzeti érzés és tudat Magyarországon (1985), ...és nem is kell hozzá zsidó. Az antiszemitizmus társadalom-lélektana (1990), Szociálpszichológia (1997), Contemporary National Identity (1997), A szervezkedő ember (2000), Nemzetek egymás tükrében (társszerző, 2002)

Magánügyek:

Család: Második házasságában él, két gyermeke, három unokája van.

Lakás: „A válás után újat kellett vennünk, ez örökség és amerikai tanítás révén vált lehetővé.”

Autó: „Kilenc éves Honda, de itthon Magyarországon nem vezetek.”

Pénz: „Nem érdekel a pénz, amíg van annyi, amennyi kell.”

Hobbi: társaság-barátok, utazás.